

طرح آقای تقی زاده

در انتخابات جمعی که از طرف مجلس میشود در صورتی که پس از انتخاب یکی از منتخبین استعفا دهد بجای او انتخاب جدید لازم است این بنده فوریت این لایحه را تقاضا میکنم که باید بفوریت وعدم آن رای گرفته شود .

رئیس اظهار داشت در فوریت و عدم فوریت این طرح رای گرفته میشود هر کس فوریت آنرا تصویب میکند قیام نماید با اکثریت فوریت طرح مزبور تصدیق و رجوع بکمیسیون مبتکرات گردید که با انضمام ملاحظات اعضای کمیسیون مبتکرات در مجلس پیشنهاد و مطرح شود .

در خصوص بقیه اعضای کمیسیون پست و تلگراف و ملاحظات فرارشد که عیال شش نفر منتخب که عبارت از آقایان حاج میرزا رضاخان - شاهزاده اسدالله میرزا - آقای حسنعلی خان - آقای دکتر اسمعیل خان - آقای میرزا ابراهیم خان - آقای میرزا داودخان می باشند چنانچه مجلس تصویب میکند شروع بکار نمایند نایب از گذشتن طرح مزبور تکلیف سه نفر مستعفی معین شود چون مخالفی نداشت این اظهار پذیرفته شد .

طرح قانونی آقای متین السلطنه که مشعر بر منع لاتاری بود قرائت شد اظهار شد بموجب نظامنامه باید علت پیشنهاد طرح را در مقدمه بنویسند بعد بمجلس پیشنهاد شود بدین جهت طرح مزبور بخود او رد شد .

استیضاح آقای میرزا ابراهیم خان راجع باوضاع کنونی حد جنوبی ایران و استیضاح آقای متمدالتجار راجع بمحاسبات حسین پاشاخان امیر بهادر سابق قرائت شد جلسه يك ساعت از شب گذشته ختم و جلسه آتی به روز سه شنبه ششم سه ساعت بفر ب مانده اعلام گردید .

جلسه ۴۴

خلاصه مذاکرات یوم سه شنبه ششم شهر محرم الحرام ۱۳۲۸

بدو از قبل از غروب مجلس خصوصی بود بفر مجلس علنی در تحت ریاست سنسار - الدوله منعقد گردید .

(وزیر علوم - وزیر عدایه - معاون وزارت داخله - معاون وزارت جنگ - وزیر پست و تلگراف حاضر بودند)

وزیر علوم - لایحه قانونی در خصوص جنگل هاست که بمجلس تقدیم می شود (خواستند شروع بتوضیح فرمایند گفته شد اجازه می فرمائید قرائت شود در این موقع خلاصه مذاکرات را جناب معاضد الملک قرائت نمودند)

رئیس - ایرادی هست؟ (ایرادی نشد خلاصه را امضاء فرمودند)

رئیس - موضوع مذاکرات امروز قرائت تلگرافاتی است که از اهره سراب تبریز رسیده و قرائت راپورت کمیسیون مبتکرات و سه فقره استیضاح دو فقره سؤال از وزیر داخله یک فقره سؤال از وزارت پست و تلگراف و راپورت کمیسیون بلدییه در باب قانون محاسبات بودجه .

[در اینوقت ذکاء الملک تلگرافات تبریز سراب اهره را بمضمون ذیل قرائت کردند]

راپورت کمیسیون مبتکرات را بعنوان ذیل قرائت کردند

راپورت کمیسیون فوائد عامه را بترتیب ذیل قرائت کردند - مضمون دو راپورت در نمره نوشته شده .

راپورت کمیسیون بودجه را بقراردیل قرائت کردند .

راپورت کمیسیون پست و تلگراف را نیز قرائت نمودند - ایضاً دو راپورت که مینش در نمره نوشته شده .

رئیس - جناب مؤتمن الملک سئوالی از وزارت داخله در باب انحصار گندم دارند اینک شروع فرمایند .

مؤتمن الملک - بلی سئوال بنده اینست که آیا انحصار فروش گندم واحداث کمیانی شده یا خیر چنانچه اینطور است آیا مطابق قانون شده است یا خیر ؟

معاون وزارت داخله - مسئله انحصار گندم را بلدییه مشغول مذاکره است تشکیل کمیانی هست و لازم است که در این باب مذاکرات زیاد شود و ترتیبی داده شود ولی مسئله کمیانی در انحصار اساساً تکذیب شده اما در باب نان چون از وظایف بلدییه است تشکیل کمیانی شده و تصدیق شده اینک می فرمائید قانونی هست یا خیر گمان می کنم قانونی باشد زیرا بلدییه باید اسباب فراوانی و نرخ و اعضاء را معین کند

مؤتمن الملک - مقصود از کمیانی چیست و برای چه احداث شده

معاون وزارت داخله - کمیانی تشکیل می شود که در چهار فصل در تهران نان بقیمت معین فروخته شود چون اگر آزاد باشد همینطور که سابق دیده می شد همان تقلبات را بکار خواهند برد ممکن نمی شود که جلوگیری کرد و گمان میکنم که صلاح باشد .

مؤتمن الملک - کمیانی مجبور نخواهد کرد مردم را در فروش گندم ؟

معاون وزارت داخله - خیر گفتگو در این باب شده و ابداً ممکن نیست که کمیانی بتواند مجبور کند **مؤتمن الملک** - مطابق این فرمایش آقای قوام السلطنه بنده قانع می شوم ولی اگر اینطور نباشد سئوال را تبدیل باستیضاح خواهم کرد

رئیس - محمد هاشم میرزا در خصوص اصلاحات اداره پست و تلگراف سئوالی از وزارت پست و تلگراف دارند فرمایند .

محمد هاشم میرزا - در موقع پیشنهاد شدن لایحه وزراء در مجلس مذاکره شد که با ادهیث محترم وزراء عظام در اصول اصلاحات مملکتی در مدت قلیلی بکنوع اقدامات فعلی بموم ملت نشان بدهند اینک قریب پنجاه روز است از آن تاریخ می گذرد بنده نمنا میکنم از وزارت جلیله پست و تلگراف که در اصلاحات لازمه این اداره مهمه چه تدبیری اتخاذ کردند اگر ممکن است مجلس را هم از اقدامات فعلیه خود اجمالاً مسبوق نمایند

وزیر پست و تلگراف - وزارت پست و تلگراف مشغول نوشتن قوانین است از برای اداره خود این رکلمان اتمامش تا آخر سال طول خواهد

کشید که بمجلس بیاید زیرا می خواهم بودجه سال آتی معین شود .

محمد هاشم میرزا - استدعا دارم بکوقت معین محدود در برای پروا اقدامات و نتایج فعلی بمجلس وعده بدهند که در ظرف آنوقت مجلس منتظر اقدامات و ظهور اصلاحات باشد

وزیر پست و تلگراف - بلی عرض کردم مشغول هستیم البته پس از اتمام قانون به مجلس خواهد آمد .

رئیس - جناب مؤتمن الملک استیضاحی در خصوص فروش مسکرات و شیوع منهیات از وزارت داخله دارند فرمایند .

مؤتمن الملک - خواستم به بینم چرا وزارت داخله در باب منهیات شرعیه از قبیل فروش مسکرات و شیوع لاطاری و کوك کردن فونگرافها در معابر جلوگیری نمی فرمایند چنانچه منتظر قانونی هستند که مجلس قانونی بگذارد عرض میکنم مجلس نباید قانون بگذارد این گونه قوانین همان قوانین شرعیه است که در هزار و سیصد سال قبل وضع شده است حالا خوب است چه اقدامی فرمودند

مؤتمن الملک - بنده می بینم که لاطاری علناً گذاشته می شود و آشکارا اعلان می کنند بلیطش را می فروشند همین طور فونگراف صدایش متصل در کوچه ها شنیده می شود

معاون وزارت داخله - مدتی است که در باب نهی منکرات و قمار و غیره اقدامات شده نه اینست که ابتدای اقدام سیم محرم باشد بلکه اعلان سیم محرم شده اما در باب فونگراف غالباً از خانه ها شنیده میشود آنها را نمیشود منع کرد و در دکان همیشه نطق و خطابه است محتاج منع نیست و اداره پلیس اطمینان داده بود که علناً این ارتکابات نشود .

تقی زاده - بنده این جواب را کافی نمیدانم برای اینکه در خارج هم میان و کلا با وزراء اینگونه مذاکرات زیاد شده و همیشه میگویند اقدامات شده و از این قبیل اطمینانها میدهند و این ایام محرمات خیلی زیاد متواتر است چه علناً در دکان چه ترتیبات دیگر مثلاً در خیابان می بینی دو چرخه حرکت میکنند و باو نوشته شده که فلان مسکر فروخته میشود خیلی عجب که در این بابها اقدامات کافی نمیکنند بنده عرض میکنم اولیای امور هم فرق نمیکنند مثل اولیای شرع هستند باید جلو منهیات سابق را هم که رواج بوده است بگیرند چه رسد باینکه خدای نخواست این عهد چیزی اضافه شود و برای ما يك اطمینان کامل لازم است که ابداً مسکرات علنی فروخته نشود و در حقیقت این مسئله اهمیت زیاد دارد و میتوانم عرض کنم اینکار با اساس حریت و آزادی ما مصادم است علاوه بر این در افواه ناس زیاد مشهور است و عرض میکنم که يك جماعتی هستند که بهیچ وجه زحمت نکشیدند در اصلاح اساس مملکت مخصوصاً در زمان فدا کاری ملت در خانه خود نشسته مشغول تعیش هستند در زمان استبداد دارای جاه هستند وقتی ملت بچاره خود کشی میکنند مال فدا میکنند جان میدهد وقتی کار بیک جانی رسید آنوقت آنها پیش می افتند بدون هیچ سابقه از مقاصد خودشان استفاده میکنند بنام حریت هزاران کار میکنند بدون اینکه از مذهب چیزی فهمیده باشند نموداً باله تکذیب مذهب میکنند و تمام این حرفها را بنام مشروطیت اداء میکنند و حالا وقتی يك اغتشاشی پیش بیاید فوراً فرار میکنند يك جماعتی

هستند که میگویند بعضی مذاکرات میکنند ولی هر چه بگوئی بیس نه آن بعضی معلوم است نه آن مذاکرات و حالا عرض میکنم باید بطوری باطمینان داده شود که هیچ کس نتواند بگوید که بعضی حرفها میزنند و اگر بگویند ما بتوانیم باو سخت بگیریم که آنها کیستند آن حرفها چیست اگر راست میگویند معلوم شود و اگر دروغ است که بتوانیم جلب عدلیه کنیم و بواسطه این حرف مجازاتش کنند.

معاون وزارت داخله — اولاً باید در باب فروش مسکرات فرق گذاشته شود میان دکان داخله و خارجه در باب دکان داخله اقدامات شده و اما خارجه مشکل است و اینکه آقای تقی زاده میفرمایند کافی نیست عرض میکنم گمان میکنم نتوان اعتماد پیدا کرد زیرا عرض کردم که از طرف وزارت داخله امر با اداره پلیس شده وقتی از وزارت داخله امر شود قدرت تخلف ندارند اما اینکه میفرمایند بعضی محارفات میزنند البته باید گویند معلوم شود و رسیدگی شود

وزیر زاده — یکمده مردمان فاسد العقیده هستند که بدبختانه آزادی را سوء استعمال میکنند و آزادی را گمان میکنند که باید آشکارا عرق بخورند هر یک از محرمات شرعیه را بخواهند علناً بتوانند مرتکب شوند و بطوریکه گفته شد البته باید هر چه زودتر با اقدامات سریعانه جلوگیری از این مسئله بشود اما در باب لاطاری بنده عرض میکنم در مملکت انگلیس مضاری از برای آن بیان کردند منع کردند قدغن اکید کردند در فرانسه بکلی ممنوع است و می بینم در اینجا مملکت اسلامی است در کوچه ها بازارها فریاد میکنند بلیط لاطاری میفروشند البته از این مسئله هم جلوگیری سخت شود و اکیداً ممنوع شود که بفهمند مملکت اسلامی است و مشروطیت باید موافق قوانین شریعت باشد.

وحید الملک — یکمده مسئله مهمی آقای و.ت.ن. الملک اظهار فرمودند که قوانین راجع بمنهیات از هزار و سیصد سال قبل در شریعت اسلامی داریم و محتاج بوضع قوانین جدید نیست بایستی موافق دستور شرع با مرتکبین عمل شود استدعا از وزارت جلیله داخله چنان است که آن قوانین را بموقع اجرا گذارند و عرض میکنم از وظایف مجلس مقدس است که نظارت داشته باشد در این امور که هر گاه تعطیلی شود مؤاخذه نمایند و مغرضین فسادطلب آزادی سیاسی ما را آزادی لهو و لعب گمان نکنند بایستی مشروطیت ما مشروطیت اسلامی باشد و اخلاق واقعی مذهب و دین ما اخلاق واقعی مشروطیت است و این مسئله در تمام فرنک هم اهمیت کامل دارد که همیشه حفظ شئون مذهب خود را مینمایند.

رئیس — گویا مذاکرات در این مسئله کافی باشد (گفته شد بلی کافی است)

رئیس — جناب حاجی شیخ علی سئوالی از وزارت داخله در باب قوانین وزارت داخله دارند بفرمایند.

حاجی شیخعلی — بنده از وزارت داخله سؤال میکنم که نظامنامه داخلی حکام که عمده زحمت دوره تقنینیه قبل است اجرا خواهد شد یا خیر؟

معاون وزارت داخله — بر واضح است قانونی که وضع شد البته در عهد مشروطیت اجرا خواهد شد منتهی البته قوانین بکمر تبه ممکن نیست اجرا شود بهرور اجرا میشود و عرض میکنم عجلالتا تمام

این قوانین اجرا نشده مقداری اجرا شده و مابقی هم بهرور اجرا خواهد شد.

حاجی شیخعلی — در صورتیکه میفرمائید قدری اجرا شده و اجرا میشود پس این شکایات که از اطراف از حکومتها میرسد برای چیست؟

مؤتمن الملک — استبضاح بنده نتیجه نداد آیا مجلس قبول کردند اطمینان وزارت داخله را یا خیر؟

رئیس — گویا مجلس قبول کرد (عده گفتند باید رای گرفته شود)

تقی زاده — بنده اطمینان را قبول دارم ولی این را قبول ندارم که تا بحال اقدام شده میگویند جلو گیری کرده ایم اگر بخواهند بگویند تا بحال خوب شده لا علاج پس بعد از این همین طور خواهد بود و عرض میکنم اگر آنچه گفته میشود از صد هشتادش کذب باشد و بفرض باقی صحیح است البته باید اطمینان کامل پیدا کرد از طرف وزارت داخله

رئیس — این مطلب تمام است و در خصوص رای چون کسی از نمایندگان گفته نشد لهذا رای گرفته نشد حالا بسته است برای مجلس.

مؤتمن الملک — بنده پیشنهادی می کنم تا مطابق آن رای گرفته شود (رئیس بسیار خوب)

[جناب مؤتمن الملک پیشنهاد خود را قریب بمضمون ذیل کتبا پیشنهاد کردند مجلس شورای ملی در باب منهیات شرعیه بعد از اصفای فرمایشات وزارت داخله هیئت وزراء را دعوت می نماید که در این باب هر چه سخت تر اقدامات بعمل آورند و مباحثات را ختم می کند.]

رئیس — رای میگیریم هر کس تصویب میکند باین ترتیب قیام نماید (بالاتفاق قیام نمودند)

رئیس — جناب آقا میرزا ابراهیم خان در خصوص اوضاع جنوب از وزارت داخله استبضاحی میخواستند

میرزا ابراهیم خان — در خصوص کلیه طرف جنوب عرض میکنم که طرق و شوارع هیچگونه امنیت ندارد قوافل جرئت هجرت ندارند از هیچ طرف مگر فقط طرف بختیاری که آنهم در تحت انتظام خود بختیاری است بخصوص شیراز که رفتار و کردار حاکمش بکلی برخلاف قوانین شرع و مشروطیت حکم می کند و چه بسیار کارهای غیر قانونی را در مدت حکومتش مرتکب شده بجهت وضوح صحت این مطالب ترتیب انتخابات آنجا میرساند که یک نظامنامه داخلی که بزبان فارسی نوشته شده باکمال وضوح در مدت شش ماه نتوانستند بموقع اجرا بگذارند و هنوز هم انتخاب صحیح از شیراز نشده آیا وزارت داخله بچه ترتیب مجلس را قانع میکند بنده خودم را اینطور قانع میکنم که شاید مأمورین بحکم وزارت داخله مامور نشده باشند.

معاون وزارت داخله — در باب بی ترتیبی طرف جنوب تا اندازه تصدیق میکنم ولی نمیتوانم بگویم که مأمورین بانتخاب وزارت داخله نیستند بنده شخصاً سهام الدوله را شخص کافی میدانم و عرض میکنم آنرا اینکه بنا شد حاکم بشیراز برود اول علاوه الدوله معین بایک استمدادی که عبارت باشند از پانصد و پنجاه سوار سه فوج سرباز پنج توپ شنیدر که همراه خود بفارس ببرد برای تامین طرق و شوارع و انتظام ایالت فارس و این ترتیبات ثابت

میکند که وزارت داخله ملاحظه انتظام طرف جنوب را کرده و میخواست که امنیت برقرار کند ولی وقتی علاوه الدوله نرفت این ترتیب موقوف شد اسباب هم فراهم شد که تهیه شود بادیگری فرستاده شود آنزمان سهام الدوله بحکومت شیراز انتخاب شد و برای ایشان اسباب آنطور فراهم نشد وزارت داخله در این صدد شد که حد اقلش را برای او تهیه کند که عبارت باشد از دوست و پنجاه سوار و دو فوج این استعداد همراه حکومت برود مشغول تهیه اینها بودند که وزارت داخله دید رفتن حکومت بشیراز فوراً لازم است لذا حکم شد که سهام الدوله چاپاری برود و بعد اردو از اینجا برود باو ملحق شود ترتیبی پیش آمد که رفتن اردو ممکن نشد معلوم است که وقتی حاکمی در یک همچو مملکت بدون استعداد برود ممکن نیست صحیحاً اصلاحات داده شود وزارت داخله هم در همین ایام باوزارت مالیه مذاکره کرد که پول تهیه کنند تا استعداد فراهم کرده از اینجا فرستاده شود در باب نظم طرق و شوارع آنچه وزارت داخله اطلاع دارد سهام الدوله اقدامات کافی کرده راه اصفهان و شیراز صد نفر بختیاری مأمور شده که امنیت بدهد اطراف شیراز هم صاحب منصب قزاق و یک عده قزاق مأمور شده اند که انتظام بدهند باسوارهای محلی و راه شیراز تا بوشهر را هم بصواله الدوله واگذار کرده و عجلالتا منظم و امن است گمان نمیکنم حالا اینطور که میگوئید اغتشاش باشد این ترتیبها سابق بود اما انتخاب برای این است که شیراز یک مملکتی است دور دست و کاملاً اطلاعات از اوضاع جدیدند ندارند تا بحال با ترتیب نظامنامه انتخاب نکرده اند آندهم هم انتخاب صنفی بود و در اینصورت مشکل است که یک انتخاب صحیحی که جزئیاتش موافق قانون باشد بتوانند بکنند ولی وزارت داخله تاکید کرده که بطور صحیح انتخاب کنند و اما در باب انتخاب آنمده که اول معین شده بود بواسطه این بود که حاکم دیر رسیده بود ولی حالا مشغول انتخاب هستند.

میرزا ابراهیم خان — عرض میکنم بنا بر فرمایشات آقای قوام انستنه آنچه راجع بطرق و شوارع است بنده قانع بشوم اما در باب موعرفاتر سهام الدوله بنده بهیچوجه نمیتوانم صرف نظر کنم از کارهای خلاف قانونی که او کرده است و این مسئله راجع است بسؤال جناب حاجی شیخعلی که آیا وزارت داخله قوانین موضوعه وزارتخانه خود را اجرا نمی کند و عرض میکنم ترتیبات حکومتی شیراز این ایام مخروب و بد است و برخلاف قانون اعمال میشود بایستی طوری شود که دوایر شهر بدون مداخله در امور یکدیگر و مداخله بسایر دوایر کارهای خود را موافق قانون انجام بدهند.

معاون وزارت داخله — بنده عرض میکنم که سهام الدوله خیلی بطرز صحیح کار کرده و ابراز خلاصی از او نشده مگر فقط مسئله عدلیه و شیخ الملک و آنرا هم وزارت داخله اقدامات و مذاکره کرده عمیق و تاسیس عدلیه برای تغییر شیخ الملک است اما در باب نظمی نوشته شده و او هم رئیس نظمی خواسته که از مرکز معین شود و صورت بودجه نوشته شده بوزارت مالیه فرستاده شده بعد از آنکه تصویب شد فوراً فرستاده خواهد شد.

حسنا علیخان - اینکه فرمودند جناب سهام الدوله شخصی است کافی بنده عرض میکنم بلی او آدم کافی است ولی در حکومت استبدادی مثل سابق زیرا سابق مرسوم بود که میگفتند حاکم باید جذبه داشته باشد هر حاکم که او را ولایتی میشد اول دونه را سر می برید و تارادست می برید و تارادست می برد و تارادست می برد و تارادست می برد...

معاون وزارت داخله - اما در باب طرق

و شوارع همبطور که عرض کردم اقدامات شده که مشغول هستند تاسیس ادارات و شعب امنیه در تمام ولایات بنمایند و البته واضح است که ممکن نیست بترتیب سابق که هر دو فرسخ سه فرسخ سه نفر یا چهار نفر سوار باشد و بتواند صحیحاً جلوگیری از شرارت اشرار بکنند معلوم است که قشون ایران امروز کفایت ایضا را نمیده و نمی تواند بطوریکه تا بحال بوده مملکت را منظم کند باید یک فرودم جدیدی تشکیل شود.

تقی زاده - در باب انتظام طرق و شوارع

در اینکه این ایام بهتر است حرفی نیست می توان گفت که نسبت بسابق خیلی تفاوت کرده است ولی در باب کارهای غیر قانونی همین است که آقای مرتضی قلیخان فرمودند تمام حکام می کنند بلکه در تهران هم همه روزه ده خلاف قانون از ادارات سر می زنند اما در باب سهام الدوله او وحشی گریهای فوق العاده کرده است که ربطی بکارهای سایرین ندارد و البته حکام معاون لازم دارند از برای بعضی ولایات جزه مثل کرمان همدان و غیره که اسمش را نظرندارم شنیده ام فرستاده اند ولی برای شیراز بآن اهمیت فرستاده اند و احوال کرده اند حالا می خواهم بدانم وزارت داخله چه اقدامی کرده است.

وحید الملک - بنده در دو کمیسیون

بوده ام و اطلاعاتی در باره خلاف کاری های سهام الدوله دارم مخصوصاً در مسئله اعتبار نامه ها که خیلی اعضای کمیسیون را اذیت کرده هر چه توسط وزارت داخله توضیحات خواستند نداد و اگر هم توضیحي داد خلاف آنچه را که سؤال کرده بودند موافق هم نبود عجالتاً هم سه چهار نفر از مردمان محترم را اینجا معطل گذاشته و در کمیسیون داخله دوسه شکایاتی که در باره ایشان رسیده موجود است که احوالشان سیاه و روز بروز سیاهتر میکنند و در یکی از کافه های وزارت داخله هست که سوه رفتار ایشان را تصدیق کرده و در آخر اظهار عجز از خلع او میکند بنده می خواهم بگویم سهام الدوله مگر با چه استعدادی رفته و حالا آنجا چه استعداد دارد از اینجا فقط پایک در شکله چا پاروی رفت از روز ورود مشغول استبداد کاری شد بطور ممکن نیست خلع او ولی حالا عرض میکنم که در این باب باید فکری اساسی کرد و آن اینست که اظهار عجز در تقییر سهام الدوله هیچ

نظیر ندارد بلکه خیلی سهل است ولی باید در خلع او تبدیل با حسن شود کمی برود که از ترتیبات ابتدائی مشروطیت مطلع باشو و رفتاری را هم پیشه نکند که با طرف بنی قوا را گرفته دیگران مدعی شود ببالعکس مثل سهام الدوله که با بنی قوا ساخته و کارهای سوء کرده و علاوه عرض میکنم همبطور که گفتند باید معاون با حاکم برود کنم در غالب ولایات حکام سوء اعمال میکنند نه فقط شیراز است عرض میکنم که باید حکام صحیح پایک معاونی از اوضاع حالیه مطلع باشد فرستاده شود و این قسم شکایات که گفته می شود از جاهای دیگر هم میرسد که بنده مطلع هستم و حالاً موقع اظهارش نیست البته وزارت داخله مطالعهست و اقدامات خواهد کرد.

حسنعلی خان - بنده از طرف تمام وکلای نظام گمان میکنم می توانم عرض کنم که در این ماده بخصوص که وفاقاً ماده است وزارت داخله با تمام قوا باید وقت صرف کند و بدون هیچ مسامحه و کوتاهی با کمال عجله مشغول رفع این مفاسد شود و عرض هم میکنم که یک ملت اعظم از اینکه اعیان و اشراف و عالی پادانی باشد فرق نمیکند تمام افراد مساوی هستند هر که باشد باید دستگیری کرد به جزایش برسانند و بنده تشکر دارم از اینکه وزارت داخله تابع اقدامات کرده اند و عده را گرفته اند ولی اینها را کافی نمی دانم بلکه می خواهم که ریشه فساد ازین کنده شود.

تقی زاده - بنده می خواهم عرض کنم که چون این مطلب مهمی است و خیلی ملاحظاتی دارد بقیه استیضاح باشد برای روز دیگری که وزیر جنک هم اینجا تشریف داشته باشند عرض میکنم که در این کار باید یک اهمیت خیلی فوق العاده هم بنده در این باب هیئت وزراء را مشغول میدانم که باید تماماً اقدامات کافی در این مسئله بنمایند و اگر چنانچه باید در این مسئله اقدامات بکنند فعالیتی که باید اعمال نمایند مجلس نمیتواند آنها را وزراء خودش بداند زیرا اگر اینها مشغول افساد باشند ما بیخود در مجلس نشسته ایم براحتی باید منتظر یک فسادى باشیم که آنها گمان میکنند باز ممکن است این اوضاع را برهم زد عده تلف شوند عده پراکنده شهراه شوند حالا عرض میکنم خوب بگویند چه حکمی درباره کسیکه کاغذ بسیستان نوشته بود معین شده و از برای سایر مفسدین چه اقدامی شده علاوه شنیدیم بعضی از اشخاصیکه دستگیر شده بودند پس از جزئی استنتاج در صورتیکه حالشان معلوم نشده رها شده اند و بنده عرض می کنم نتیجه اقدامات در این کار خیلی باید صحیح گرفته شود و خوب است بقیه استیضاح باشد برای روز دیگری که سایر وزراء هم باشند بنیایند اینجا آنوقت مذاکره شود و اگر این کار بمسامحه بگذرد باز تولید بعضی اشکالات می نماید و اگر بخواهند در اقدامات این اظهار محظوراتی کنند بهیچ وجه راهی ندارد وهم معظوری در بین نیست لاف آن اشخاصیکه آشکار مشغول فساد هستند چرا ملاحظه می کنند و مجازاتشان نمیدهند اگر چنانچه دولت در این باب کاملاً اقدام نکند بنده تمام کار های مجلس را در هوا چرخیدن و خود را معطل کردن میدانم

تقی زاده - بلی بنده از وزارت جنک استوالی داشتم در خصوص قزاقخانه و چند روز قبل که خودشان اینجا بود کتباً نوشتم تقدیم کردم جوابی ندادند مگر در حاشیه چیزی نوشته بودند اما سؤال بنده این بود که گویا قرار شده دوست و پنجاه نفر بنده قزاقخانه افزوده شود و پنج توپ شنیدم هم با آنها داده شود بنده از آن روز تا اکنون این مطلب را خیلی از اشخاص شنیدم و حالا هم قبل از مجلس دو نفر از وکلا اظهار داشتند اما در باب اضافه آنروز گفته شد موقوف شده حالا بنده عرض میکنم این کار خیلی مهم است و می توانم بگویم که اداره قزاق از برای ایران هیچ نفعی غیر از ضرر زدن ندارد و چنانچه پنجاه نفر بر اینها زیاد شود خطرش مثل یک عهد نامه خطر ناگی است و آن روز که بنده عرض کردم جواب نوشتند بی اصل است و حال آنکه بنده اطلاع دارم که روز شنبه مشغول تحویل گرفتن ملزومات توپخانه بودند علاوه بر شش توپ ما کزیم هم خواستند و در صورتیکه اس اساس انقلابیات در ایران تماماً این بود که قزاق خانه نباید جزء وزارت جنک باشد و در تحت تبعیت احکام نظامی باشد و حالا شنیدم گذشته از قورخانه که حالا میخواهند میگویند آنچه را هم که از ماسکر فندی سابق و روانه اطراف کردید باید بدهید و عجالتاً عرض میکنم که آیا این مطلب صحت دارد یا خیر؟

معاون وزارت جنک - در خصوص قزاقخانه بموجب رجوعاتی که از اطراف میرسد و حکام از برای انتظام هم قزاق میخواهند گفتند که یکمده اضافه شود لیکن وزارت جنک مضایقه میکند و خیلی اصرار میشود که عده افزوده شود ولی وزارت جنک قبول نکرد و نخواهد کرد اما در باب توپ ابداً توپ داده نشده فقط پنج جعبه ابزار مبیایست عوض شود برای اینکه ضایع شده بود آنها بملاحظاتی توفیق شد.

تقی زاده - می بینم که قزاقخانه با ایرانیان مثل یک قشون خارج عدوی رفتار میکنند نمیتوانم این ترتیبات زجره راه است مخصوصاً این ایام شرارت های زیاد میکنند مثل دیروز که مشغول شرارت بودند بیس بنابر حقى كذاشته آمده است که آنها را توفیق کند آنها را که میدانم سر این بیچاره ژاندارمها آوردند هر کس از تبعه ایران قزاق یافت می شود و وقتیکه خلاف قانون عمل کردند ژاندارم حق دارد آنها را توفیق کند اینها بیچشماسیت در تحت این قانون رفته اینگونه رفتار میکنند ما می بینیم که قزاقخانه همه روزه تولید يك شرارت و فساد جدیدی میکنند و این مسئله خیلی اهمیت دارد که باید ملتفت شد و باید اقدامات کامله بشود بنده روز دیگر

معاون وزیر داخله - بنده اگر چه از این استیضاح مطلع نبودم ولی عرض میکنم در این باب چند وقت است که نظرم مشغول تفتیش این کار هستند و میدانم که مفسدین خیلی زیاد هستند زیرا غالباً اشخاصی که زمان استبداد معصوم امری بودند حالا نیستند در صدد فسادند از طرف وزارت جنک با اداره پلیس حکم شد که کماکان در این مسئله تفتیش کنند و موسسین را دستگیر نمایند عده راهم گرفتند و یک نفر از اشخاصی هم که گرفته شد نوشتجاتش که بسیستان نوشته بود بدست آمده در نظمه هست و محققین در این باب اطلاعات وزارت داخله فرستاده اند و مشغول اصلاح وقوع اینگونه مفاسد هستیم وزارت داخله بمجلس اطمنیان میدهد که قلع این مفاسد خواهد شد.

معاون وزیر داخله - اینکه می گویند چه اقدامی شده عرض می کنم اول در باب آنها تکیه دستگیر شدند و می گویند رها شدند هیچ چنین چیزی نبوده که مقرر باشد رها شود و آن عده هم که عجالاً با خود محبوس هستند مشغول استنتاجاتشان هستند و در صورت اعمال ایشان در نظمه خواهند نوشت و می فرستند بعداً چون باید تمین مجازات با عدلیه بشود و عرض می کنم مجلس می تواند اطمنیان کامل داشته باشد که از جانب وزارت داخله اقدامات صحیحی در این باب خواهد شد حالا اگر کافی شرارت و فساد جدیدی میکنند و این مسئله خیلی اهمیت دارد که باید ملتفت شد و باید اقدامات کامله بشود بنده روز دیگر

رئیس - بعضی استیضاح را کافی میدانند حالا مجلس چه میگوید کافی باشد یا بنده روز دیگر (گفته شد روز دیگر) رئیس - حالا باید روز را وزراء معین کنند [گفته شد تمینش با مجلس است] [قرار شد شنبه ۱۳ تمهلاً کرات در این باب با حضور سایر وزراء ختم شود]

رئیس - آقای تقی زاده استوالی از وزارت جنک در خصوص قزاقخانه

تقی زاده - بلی بنده از وزارت جنک استوالی داشتم در خصوص قزاقخانه و چند روز قبل که خودشان اینجا بود کتباً نوشتم تقدیم کردم جوابی ندادند مگر در حاشیه چیزی نوشته بودند اما سؤال بنده این بود که گویا قرار شده دوست و پنجاه نفر بنده قزاقخانه افزوده شود و پنج توپ شنیدم هم با آنها داده شود بنده از آن روز تا اکنون این مطلب را خیلی از اشخاص شنیدم و حالا هم قبل از مجلس دو نفر از وکلا اظهار داشتند اما در باب اضافه آنروز گفته شد موقوف شده حالا بنده عرض میکنم این کار خیلی مهم است و می توانم بگویم که اداره قزاق از برای ایران هیچ نفعی غیر از ضرر زدن ندارد و چنانچه پنجاه نفر بر اینها زیاد شود خطرش مثل یک عهد نامه خطر ناگی است و آن روز که بنده عرض کردم جواب نوشتند بی اصل است و حال آنکه بنده اطلاع دارم که روز شنبه مشغول تحویل گرفتن ملزومات توپخانه بودند علاوه بر شش توپ ما کزیم هم خواستند و در صورتیکه اس اساس انقلابیات در ایران تماماً این بود که قزاق خانه نباید جزء وزارت جنک باشد و در تحت تبعیت احکام نظامی باشد و حالا شنیدم گذشته از قورخانه که حالا میخواهند میگویند آنچه را هم که از ماسکر فندی سابق و روانه اطراف کردید باید بدهید و عجالتاً عرض میکنم که آیا این مطلب صحت دارد یا خیر؟

معاون وزارت جنک - در خصوص قزاقخانه بموجب رجوعاتی که از اطراف میرسد و حکام از برای انتظام هم قزاق میخواهند گفتند که یکمده اضافه شود لیکن وزارت جنک مضایقه میکند و خیلی اصرار میشود که عده افزوده شود ولی وزارت جنک قبول نکرد و نخواهد کرد اما در باب توپ ابداً توپ داده نشده فقط پنج جعبه ابزار مبیایست عوض شود برای اینکه ضایع شده بود آنها بملاحظاتی توفیق شد.

تقی زاده - می بینم که قزاقخانه با ایرانیان مثل یک قشون خارج عدوی رفتار میکنند نمیتوانم این ترتیبات زجره راه است مخصوصاً این ایام شرارت های زیاد میکنند مثل دیروز که مشغول شرارت بودند بیس بنابر حقى كذاشته آمده است که آنها را توفیق کند آنها را که میدانم سر این بیچاره ژاندارمها آوردند هر کس از تبعه ایران قزاق یافت می شود و وقتیکه خلاف قانون عمل کردند ژاندارم حق دارد آنها را توفیق کند اینها بیچشماسیت در تحت این قانون رفته اینگونه رفتار میکنند ما می بینیم که قزاقخانه همه روزه تولید يك شرارت و فساد جدیدی میکنند و این مسئله خیلی اهمیت دارد که باید ملتفت شد و باید اقدامات کامله بشود بنده روز دیگر

معاون وزارت داخله - بنده اگر چه از این استیضاح مطلع نبودم ولی عرض میکنم در این باب چند وقت است که نظرم مشغول تفتیش این کار هستند و میدانم که مفسدین خیلی زیاد هستند زیرا غالباً اشخاصی که زمان استبداد معصوم امری بودند حالا نیستند در صدد فسادند از طرف وزارت جنک با اداره پلیس حکم شد که کماکان در این مسئله تفتیش کنند و موسسین را دستگیر نمایند عده راهم گرفتند و یک نفر از اشخاصی هم که گرفته شد نوشتجاتش که بسیستان نوشته بود بدست آمده در نظمه هست و محققین در این باب اطلاعات وزارت داخله فرستاده اند و مشغول اصلاح وقوع اینگونه مفاسد هستیم وزارت داخله بمجلس اطمنیان میدهد که قلع این مفاسد خواهد شد.

معاون وزیر داخله - اینکه می گویند چه اقدامی شده عرض می کنم اول در باب آنها تکیه دستگیر شدند و می گویند رها شدند هیچ چنین چیزی نبوده که مقرر باشد رها شود و آن عده هم که عجالاً با خود محبوس هستند مشغول استنتاجاتشان هستند و در صورت اعمال ایشان در نظمه خواهند نوشت و می فرستند بعداً چون باید تمین مجازات با عدلیه بشود و عرض می کنم مجلس می تواند اطمنیان کامل داشته باشد که از جانب وزارت داخله اقدامات صحیحی در این باب خواهد شد حالا اگر کافی شرارت و فساد جدیدی میکنند و این مسئله خیلی اهمیت دارد که باید ملتفت شد و باید اقدامات کامله بشود بنده روز دیگر

معاون وزیر داخله - بنده عرض میکنم در تمام طبقات ناس اشخاص رذل و شرور هستند این مختص بقزاقها نیست در صورتی که خود سران بنده قزاق شرارت کرده باشند مانی می توانیم از تمام آنها صرف نظر کرده همه را شرور بگوئیم چه بسا از همین قزاقها که خدمت کرده اند و حالا هم خدمت می کنند حالا بایستی که ما از وزارت جنک استفاده مجازات این عده از شرارت را خواهان باشیم.

معاون وزارت خارجه - از طرف وزارت جنک همانطور که عرض کردم حکم صادر شده و پس از تحقیق مفسرین جزا داده خواهند شد

حدث میزنم که این باقی نگری برای این است که در هر مورد بخواهند فساد بکنند بتوانند مانی نداشته باشند علاوه بر این میبشوم که نواز کی آنچه قزاق میکیند از شرارت الواط وارافل میکیند و این اداره بهیچ وجه خود را گویا در تحت حکومت وزارت جنک نمیداند زیرا اباً اختیار خود را چه بخواهند میکنند بایستکه زسان ورود مجاهدین باینجا قرار بر این شد که قزاقخانه زهر حبث در تحت تبعیت وزارت جنک باید باشد علاوه بر این يك اداره مختصی نیست عهدنامه مخصوصی در این باب نیست یکدسته از قشون ایران است باید در تحت حکم وزارت جنک باشد .

معاون وزارت جنک - اما فصل اول از فرمایشات آقا در اینکه قزاقها قدری خودسر هستند حرفی نیست ولی این از آنجا است که از سابق عادت کردند حالاً هم اینکار هارا میکنند ولی جلوگیری شده و میشود اما در باب واقعه دیروز که ما بین قزاق و ژاندارم شده دیروز مذکور شده قرار بر این شده که صاحب منصب قزاق با صاحب منصب نظامیه بیایند در محاکمات عسکریه استنتاج و محاکمه شده هر که مقصر شد و خلافت معلوم شد مجازات شود .

تقی زاده - بنده قانع میشوم از اینکه می فرمائید مجازات داده خواهد شد ولی پس از تعیین تقصیر نباید طوری باشد که رئیس بریکار بنویسند و آنها تنبیه خواهم داد البته وقتی خلاف شد بطوریکه اگر یکس بران بیچاره خلافتی میکرد می آوردند در میدان توپخانه یا مشق میزدند بایستی بیاورند در میدان توپخانه یا میدان مشق مجازات شوند تا سردم بداندند که اینها مطیع ماستند نه درجه فوقی داشته باشند .

معاون وزارت جنک - البته موافق حکم محاکمات عسکریه وزارت جنک آنها را مجازات خواهند کرد .

وکیل الرعایا - بنده با اطلاعاتی که تحصیل کرده ام قزاقها مرتکب خلاف شرعی شده بودند ژاندارم رفته است آنها را گرفته است آن ترتیبی که گفتند پیش آمده حالا این قسمت را می گذارم برای محاکمات عسکریه و لسی قسمت دیگر که یک عده پلیس بی طرف را گرفته اند برده اند حبس کرده اند خوب زده اند مجازات کرده اند دستشان را خورد کرده اند بعد يك نیر انداختند برای چه و این مطلب چه جای صرف نظر است آخر این چه ترتیبی است اینها چه نفعی برای ما دارند کدام حاکم این قزاق را برای نظم مملکت می خواهد آن حاکم که قزاق برای نظم مملکت می خواهد بدتر است از این قزاق .

ناصر الاسلام - بنده عرض میکنم در تمام طبقات ناس اشخاص رذل و شرور هستند این مختص بقزاقها نیست در صورتی که خود سران بنده قزاق شرارت کرده باشند مانی می توانیم از تمام آنها صرف نظر کرده همه را شرور بگوئیم چه بسا از همین قزاقها که خدمت کرده اند و حالا هم خدمت می کنند حالا بایستی که ما از وزارت جنک استفاده مجازات این عده از شرارت را خواهان باشیم.

ادیبالتجار - باید وزارت جنگ خیلی این مسئله را اهمیت بدهد برای اینکه امروز نمایش قشونی و انتظا آسایش تهران با ژاندارم ها یعنی اداره نظامیه است بهترین ادارات بهر امرای آقای وزیر داخله امروز اداره امنیه است ما در تحت زحمات آنها شبها راحت در منزل خود می خوابیم بایستی همان طور که معاون وزارت جنگ فرمایند از اقدام کوتاهی نشود و اشرار را مجازات بدهند.

فاتح الملک - بنده متقاعد نمی شوم باین جواب که گفته شد و عرض میکنم در تمام دول عالم هر چه اسم قشون دارد در تحت اطاعت وزارت جنگ است و در این شهر تا بحال قزاق ها کار کرده اند از هر قبیل خلاف قانون مرتکب شده اند طوری معلوم می شود که اداره قزاق در تحت حکومت وزارت جنگ نیست و خودشان را تابع وزارت جنگ نمی دانند عرض میکنم رئیس بریکاد قزان آیا غیر از یک انستروکسیون یک معلم است اگر معلم است که البته باید در تحت ریاست وزارت جنگ باشد و اگر غیر از این یک عهدنامه در این باب هست که اداره قزاق هر کار می خواهند بکنند بگویند تا بدانیم و الا قزاق شرب خمر کرده بود حق پلیس این بود که او را توقیف کند.

معاون وزارت جنگ - اولاجناب فاتح الملک فرمودند شرب خمر کرده بودند خیر شرب خمر نبوده قمار می کردند آنها در یک اطاق یک خانه دیگری نه آن اطاق وصل بیک قهوه خانه بوده و دریچه به آن قهوه خانه داشته است و در واقع پلیس از حق خودش تجاوز کرده و خیلی کنجکاو کرده است اما در باب عهدنامه خیر جز احکامی که از دولت سابق به آنها داده شده هیچ حکم دیگری به آنها داده نشده و حتی المقدور وزارت جنگ حاضر است در اینکه هر قزاق خلاف کند دستگیر کند و جزا بدهد.

حسن علیخان - بنده خیلی اهمیت می دهم باین مسئله و خیلی خوشوقت هستم از اینکه همچو موقمی پیش آمد تا مطلبی را که دارم بگویم عرض می کنم گویا ما خیلی ملاحظه داریم از دسته قزاق و گویا اینکه یک خوفی از آنها داریم و حال آنکه آنها هم در خدمت حاضر نیستند و میگوئیم مسئله دیروز هم یک واقعه جدیدی نبوده قزاق ها همیشه از اینگونه خلافها کرده اند و بدون مجازات باقی مانده بنده میخواهم ترویج بدهم فرمایش آقای فاتح الملک را که اگر قزاق مطیع وزارت جنگ است بدانیم و اگر هم خودش مستقل است بدانیم و اگر محظورانی هم هست خوب است بفرمائید تا مطلع باشیم بنده عرض میکنم این انعامات زیاد از کجا میدید که اداره قزاقخانه داده میشود چه طور سربازهای بیچاره با ماهی هفت قران و دهشاهی را هم بهزار مشقت میگیرند بلکه هیچ نمیدهند و بریکاد قزاق اینقدر محترم است در حقشان مراعات ترتیب میشود که هیچ یک از قشون ما نیست هر ماه مواجشان حواله بیانک روسی میشود میروند نقد میگیرند و در آخر عرض خودم میگویم که گذشته از اینکه مجازات اینها باید عملی باشد استنطاقشان هم باید عملی باشد تا ترتیب و علت شرارت معلوم شود.

معاون وزارت جنگ - بلی اینکه در باب شهریه قزاق میفرمائید مرتب است صحیح است ولی این از زمان سابق است و این کار نه این است که

بدهد بلکه ما باید کاری کنیم که سایر قشون را هم بیای قزاق برسانیم و حالا بعد از آنکه رفورم جدید تأسیس شد پس از تهیه پول فرق مابین افراد قشون گذاشته نخواهد شد

شیخ محمد - بنده فرمایشات آقای تقی زاده را تمام قبول دارم ولی اینکه گفتند قزاقها تمام از اشرار هستند این صحیح نیست بلکه اشخاص میان تمام قشون هست باید علت را پیدا کرد که این عده برای چه شرارت کردند و چرا این کارها را میکنند و الا خیلی از قزاقها هستند که آلان با اطراف ماموریت رفته اند و با کمال صداقت مشغول خدمت هستند ولی همان یک علتی است که در تهران این عده این شرارتها را میکنند و باید علت آن معلوم شود

کاشف - بنده عرض میکنم این کار خیلی مهم است که پنججاه شصت نفر بدون هیچ سابقه یک دفعه مرتکب یک هم چو فعل شنیعی بشوند و باید دانست که این رجحانی که بقزاقها داده شده برای چیست سابق برای پیشرفت مقاصد استبدادی بود ولی امروز این رجحان نباید باشد هر کس خدمت کرد هر که باشد او باید تریجیح داشته باشد.

معاون وزارت جنگ - خلع اینها راجع است بقوانین نظامی ولی حقوق بمقتضای وقت باینها داده شده است و میشود و ندادن این مقدار بسایر قشون برای بی پولی است و عرض میکنم که این رجحان و خود سری برای همان اضافه حقوق است که بآنها داده میشود باید و کلای ملت در این باب ملاحظاتی کنند

تقی زاده - بعضیها از عرایض بنده استخراج کردند گفته شد که تمام قزاقها شریزند خیر اینطور نبوده است بلکه عرض کردم آنچه تازه میگیرند از اشرار میگیرند و اینکه آقای معاون وزارت جنگ فرمودند صحیح است که باید سایر قشون را بیای قزاق رسانند نه آنها را پائین آورد اما اگر ملاحظاتی که میگویند و کلا بکنند در باب پول است پول را باید وزراء تهیه کنند.

فواب - یکی ازو کلای عظام فرمودند قزاقهای جز برای شرارت برای کار دیگری نیستند و حال آنکه بنده راپورتها شنیده ام که همین قزاقها در ولایات خدمت ما کرده اند ما البته نباید از شرارتهای قزاقهای شرور جلوگیری کنیم ولی از آنهایی هم که خوب هستند و خدمت کرده و میکنند تشکر کنیم و البته جناب وزیر جنگ با مراعات قانون نظامی با آنها عمل خواهد کرد یک مسئله دیگر آنکه یکی از آقایان و کلا گفته مگر قزاقها قرار و عهد نامه تازه دارند با دولت جناب معاون وزارت جلیله جنگ فرمودند قرار همان قرار سابق است تغییری نکرده قرار تازه نیست و بنده عرض میکنم قرار داد های سابق غالباً از درجه اعتبار ساقط است مثلا یک جا مظفرالدین شاه یا ناصرالدین حکم دادند که قزاق فقط باید محکوم بحکم شاه باشد اینها ساقط است زیرا در فتح تهران ورود مجاهدین بنده در کار بودم در واقع خیلی از کار های سیاسی پیش را بنده می کردم در واقعه محاربه مجاهدین با قزاقها بالاخره کار بجائی رسید که از یکی از سفارتخانهها شخصی آمد اینجا و گفت که دیگر با قزاقها جنگ نکنند و آنها حاضرند تسلیم بشوند آنوقت که مجاهدین قصد این را داشتند که بریزند قزاقخانه را خراب کنند قرار شد کتبا که صورتش الساعه نزد من است بر اینکه مجاهدین دیگر با قزاقها جنگ نکنند باین شرط که آنها هم مثل سابق خود سرانه رفتار نکنند در تحت حکم وزارت جنگ باشند مسئله دیگر آنکه یکی ازو کلا

فرمودند که یکی از ژاندارمها زخمی شده و بنده شنیدم چهار نفر زخمی شدند حالا بنده تحقیق میکنم از معاون وزارت جنگ که چهار نفر زخمی شده اند یا یک نفر.

معاون وزارت جنگ - بنده هم شنیدم که چهار نفر مجروح شدند و فوراً راپورت خواسته و راپورت موقمی رسید که بنده میآمدم بمجلسی نتوانستم بخوانم.

وحید الملک - بنده پیشنهاد می کنم که نتیجه این استیضاح باشد برای جلسه آتی که سه شنبه ۱۳ محرم است.

رئیس - مجلس این پیشنهاد را قبول می کنند (گفته شد بلی).

رئیس - پس بقیه این استیضاح می ماند بروز سه شنبه سیزدهم محرم.

وزیر عدلیه - چندی قبل که در مجلس آمدم عرض کردم که در عدلیه مشغول ایجاد دو ایرقانونی هستند و مندرجا بمجلس خواهد آمد عجالاً تا چند لایحه قانونی است که حاضر شده پیشنهاد خواهد شد و تقدیم این لایحه با مراعات الاهم فالاهم است و موافق ماده سی ام نظامنامه داخلی که باید لایحه را وزیر خودش پیشنهاد کند لذا امروز حاضر شدم که پیشنهاد کنم و در آن ماده نوشته شده است که قرائت یا با اجازه مجلس است یا خود وزیر مسئول حالا بنده عرض میکنم که لایحه اول اینجا خوانده شود برود کمیسیون نقادی بشود آنوقت در مجلس خوانده شود [و مقدمه خود وزیر عدلیه نوشته بودند قرائت کردند].

در اینموقع ذکاء الملک صورت استیضاح جنابان معتمدالتجار نویری وکیل الرعایا را از وزارت خارجه در باب خروج قشون روس اولاً اذاهر ثانیاً از تمام نقاط ایران قرائت کرد.

رئیس - این دو قسمت است یکی حرکت فوه نظامی روس از اهر آن صحیح است ولی قسمت ثانی راپورت زاده بمجلس داده و روز معین نشده ذکاء الملک سؤال معزز الملک را از وزارت خارجه مشرب بر فقرات ذیل در باب مفتاح السلطنه بود قرائت کردند بنا بر آنچه در نمره ۲۰ حبل المتین کلکته نوشته شده مفتاح السلطنه بدون اجازه وزیر خارجه از جای ماموریت خود بهرگز آمده ثانیاً سانش متوقف بوده و حقوق دوساله را که سیزده هزار تومان است پیش گرفته ثالثاً در مدت توقیف بحکومت هندوستان معرفی نشده ذکاء الملک صورت استیضاح جناب معاضد الملک را از وزارت خارجه در خصوص معاينه جنازیه که از عراق عرب میگذارد قرائت کردند

رئیس - در ضمن موضوع مذاکرات امروز قانون محاسبات بودجه بود اگر میخواهند باشد برای سه شنبه که خوانده شود والا برود کمیسیون بودجه [گفته شد استیضاحات روز ۳ شنبه و قانون بودجه روز ۴ شنبه خوانده شود].

رئیس - دیگر تا شش روز برای ایام عاشورا جلسه عمومی نخواهیم داشت مگر کمیسیون که باید حاضر شوند جلسه عمومی می ماند بروز سه شنبه سیزدهم شه مجرم الحرام و سه روز تا سوعا عاشورا یازدهم اینجا روضه خوانی مجلس منعقد خواهد بود

معاون وزارت داخله - لایحه در خصوص مالیات بلدییه و نظمیته تهران و ولایات است که اینک پیشنهاد می شود خواهشمندم که زودتر قرائت شود.

مؤتمن الملک - ماده ۹۱ و ۹۶ از قانون انتخابات و مسئله انتخاب ارامنه که رجوع بکمیسیون شده بود اینقدر مشکل نبود چرا بمجلس نمی آید.

رئیس - راپورت کمیسیون راجع بمادتین شانزده و نود و یک قانون انتخابات چند روز است داده شده مجال خواندن نشد ولی در باب انتخاب ارامنه امروز پیشنهاد شده جلسه آتی روز سه شنبه ۱۳ مجلس ختم شد.

جلسه ۴۳

مذاکرات روز ۳ شنبه ۱۳

شهر محرم الحرام ۱۳۲۸

مجلس دوساعت و نیم قبل از غروب در تحت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد شد

معاذ الملک صورت جلسه قبل را قرائت کرد.

مؤتمن الملک - اگر ممکن است آنقدریکه راجع بکمیانی نان است مجدداً قرائت شود

معاذ الملک مجدداً آنجزیه از صورت مجلس را قرائت کرد

مؤتمن الملک - استیضاح نبود سؤال بوده است و انحصار گندم بوده است.

تقی زاده - در خصوص مناهی هم سؤال نوشته شده در صورتی که استیضاح بوده است.

ذکاء الملک - جوابی است که از طرف مجلس به آقای آیت الله نوشته می شود قرائت نمود

ذکاء الملک - کاغذی است که از شاهزاده عین الدوله قرائت می شود

آقا شیخ اسمعیل نویری - در تلگراف بنده ملاحظه دارم تجدید رسوم مذهبی صحیح نیست ما نمی خواهیم یک قانون دیگری بگذاریم که تجدید بگوئیم لفظ دیگر بجای آن گذاشته شود.

تقی زاده - در خصوص مطبوعات هم مثل سایر مواد نوشته شده است و بنده آنرا کافی میدانم باید مخصوصاً اشاره شود که اولیای امور سعی خواهند کرد که چیزی مخالف قوانین شریعت نوشته نشود و چنانچه چیزی مخالف نوشته شد سیاست و مجازات خواهند کرد نویسنده را غرض اینکه باین اختصار بنده کافی میدانم باید اشاره شود که وزراء ملتزم شده اند که قانون انطباعات اجرا شود.

حاجی محمد اسمعیل کاشف - لازم بود ذکر شود که از طرف وزراء هم ملتزم شده اند قدغن اکید نمایند که در مطبوعات مطابق قانون عمل شود و از مناهی شرعی هم جلوگیری نمایند

متین السلطنه - در خصوص عضویت پنج نفر از مجتهدین هم لازم است اشاره شود که آن بیست نفر را بمجلس معرفی نمایند تا مجلس از بین آنها پنج نفر را انتخاب نماید برای نظارت کلیه قوانین که صادر میشود هر چه زودتر انتخاب نمایند و بمجلس معرفی کنند این مطلب از این تلگراف ساقط شده است لازم است یادآوری شود

رئیس - در آنخصوص که مخصوصاً تلگراف علیحده مخابره شده است

وکیل التجار - حالا عنوان در تغییر عبارت میشود بنده هم عرض میکنم آنچاکه نوشته شده است بیشتر از بیشتر اقدام خواهد شد بیشتر هیچ اقدام نشده است و در عوض بیشتر از بیشتر نوشته شود که ماهو حقه جلوگیری از منهیات خواهد شد برای اینکه بیشتر دوره استبداد بوده است و در آن دوره هیچ اقدامی نشده بود

رئیس - اینطور نیست که بیشتر که گفته می شود همان مراد دوره استبداد باشد بلکه زمان مشروطیت هم مقصود است چندان عیب ندارد این عبارت

افتخار الواعظین - نکته که متین السلطنه فرمودند بسیار صحیح است برای اینکه اظهارات ایشانهم راجع باجرای دو ماده قانون اساسی بود یکی راجع بهمین مسئله بود که آقای متین السلطنه فرمودند لازم است اظهار شود و بنده هم پیشنهاد میکنم که استعفا کنند آن ۲۰ نفر را بمجلس معرفی کنند و مجلس پنج نفر از بین آنها انتخاب نماید

ذکاء الملک - کاغذ عین الدوله است قرائت می شود.

[و حید الملک و دیگران اظهار کردند که لازم است برود بکمیسیون عرایض]

رئیس - امروز بنا بود پاره استیضاحات شود از آقایان وزراء چون تشریف نیاورده اند راپورت کمیسیون موقتی راجع ببلدییه چون خیلی وقت است در اینجا مانده است قرائت میشود

راپورت کمیسیون موقتی قرائت شد. در بین قرائت راپورت وزیر جنگ، رئیس الوزراء وزیر امور خارجه وزیر علوم و معارف وارد شدند

رئیس - چون اینجا قید شده است از باب روشنائی و غیره. . . از وزارت مالیه سؤال شده است این جواب را فرستاده اند لازم است قرائت شود قرائت شد بمضمون ذیل

وحید الملک - بموجب نظامنامه های جدید باید راپورتها چاپ شده توزیع شود بخصوص آنچه راجع ببلدییه است

رئیس - صحیح است

محمد هاشم میرزا - اینصورت که قرائت شد اگر فقط راجع بهتران است که کافی است و اگر راجع بتمام ولایات است این مقدار کم است.

صدیق حضرت - چون از صورت وزیر مالیه یک قلم افتاده است لازم میدانم عرض کنم رفع شبهه کنم که مالیات کوره پزخانه را بلدییه ضبط کرده است و از قلم در آن صورت افتاده است.

رئیس - وزارت فوائد عامه هم نوشته است و راجع ببلدییه نمایند و اینها چیز هائی است که از سابق راجع ببلدییه بوده است و اگر حالا نباید راجع ببلدییه باشد آن یک مطلب دیگری است.

وزیر معارف و علوم - این چند فقره لایحه است راجع بوزارت معارف تقدیم میکنم و آنچه راجع بکوره پزخانه است بلدییه حق تصاحب ندارد و بنده پروتست کردم.

ذکاء الملک صورت لوابح وزارت معارف و علوم را قرائت کرد.

رئیس - پیشنهاد وزارت معارف را اگر مجلس تصویب میکند رجوع کنیم اول بکمیسیون معارف بعد از آن طبع شده توزیع شود (گفتند صحیح است)

مؤتمن الملک - بعد از آنکه از کمیسیون معارف گذشت در خصوص معارف و مخارج باید بکمیسیون بودجه هم برود.

حاج محمد اسمعیل کاشف کمیسیون عرایض و مرخصی در سیم مجرم تشکیل شد و انتخابات خودشان را تمام کردند و چون عرایض زیاد بود در هر مقدار راپورت کار را طبع و تقدیم مینمایند.

معاذ الملک - راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی را قرائت نمود بمضمون ذیل.

ذکاء الملک - راپورت کمیسیون رسیدگی بمواد نظامنامه انتخابات راجع بماده ۱۹ و ۲۲ را قرائت کرد.

رئیس - چنانچه مجلس تصویب میکند طبع و توزیع شود گفتند صحیح است باید طبع و توزیع شود

محمد هاشم میرزا - عرض میکنم در کمیسیون معلوم میشود همان اختلافات باقی است چنانچه لازم میدانند لایحه قانونی پیشنهاد شده طبع و توزیع شود

رئیس - آقای معاذ الملک سئوالاتی از وزیر امور خارجه در خصوص معاینه جنائزیکه بعبتات عالیات حمل میشود داشتند حال سئوال نمایند

معاذ الملک - سئوال بنده این بود چون جنائزیکه حمل بعبتات میشود الان در دو نقطه معاینه میشود یکی در کرمانشاه و یکی در خانیقین در همه جا مأمورین عثمانی تفتیش میکنند تا سنه ۱۳۱۷ مأمورین عثمانی یک رسم در خانیقین می گرفتند و از سنه ۱۳۱۷ باینطرف یک رسم هم در کرمانشاه میگیرند و حق المعاینه در کرمانشاه و در خانیقین هر کدام پنجاه غروش میگیرند خواستم بدانم بچه عنوان میگیرند آنهم در دو محل لازم است اگر وزارت امور خارجه اقداماتی در این امر کرده اند اطلاع بدهند.

وزیر امور خارجه - در این خصوص اینچا بمجلس حفظ الصحه مذاکره کرده و بسفارت کبری مقیم اسلامبول هم نوشته شده جوابی که رسیده عرض میکنم.

معاذ الملک - از فراری که بنده شنیده ام مجلس حفظ الصحه اینجا هم میخواهد بیست و پنج هزار رسم برقرار کند صحت دارد یا خیر؟

وزیر امور خارجه - تا بحال نشنیده ام.

معزز الملک - در شماره بیستم جیل المتین شرحی راجع بفتح السلطنه نوشته است که مفتاح السلطنه اولاً از ماموریت خودش بدون اجازه وزارت امور خارجه مراجعه کرده ثانیاً در مدت توقف در هندوستان بحکومت هندوستان معرفی نشده است ثالثاً درشش ماه مدت توقف حقوق دو ساله آنچا را که سیزده هزار تومان است دریافت نموده میخواهم بدانم وزیر امور خارجه بچه قسم رفع این اعتراضات را از مأمور خود مینماید.

علاء السلطنه و وزیر امور خارجه - تحقیق میکنم بعد عرض میکنم.